СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рокъ IV. | Шамокінъ, Па. Четвергъ 27-го Лютого 1896. | Число 9.

Календарь.

Лютый.		
27	Ч.	Онисима. Пафнутія
28	П.	Памфила. Порфирія
29	С.	Теодора. Маріямны
1	Н.	2. ПОСТУ. Льва папы
2	П.	Архипа. Максима. Теодота
3	В.	Льва еписк. Агатона
4	С.	Тимотея. Евстатія

Змѣстъ.

Вôдъ Редакціи. — Вôдъ Выдѣлу тов. „Союзъ". — Поквѣтоване. — Справы „Союза". — Вступна статя. — Вѣсти зъ Америки. — Вѣсти зъ краю. — Переглядъ політичный. — Новинки. — Посмертни вѣсти. — Справы робôтничи. — Де-що цѣкавого. — Всячина. — Смѣхъ и Правда. — Заплатили за „Свободу".—Фейлетонъ: Литвины въ Америцѣ. — Хто винепъ.— Оголошеня.

Вôдъ Редакціи.

Вже навѣть нашй люде добре знають, що въ Америцѣ годѣ що купити, або продати безъ аґента. Найлѣпше то знають нашй бізнесѣсты. Для-того хотѣли-бы и мы мати своихъ аґентôвъ, щобъ були посередниками мѣжь Редакціею „Свободы", а нашими людьми, що охочй до читаня. Не богато працѣ вымагае ся вôдъ аґента „Свободы". При кождôй оказіи заговорити до людей, що „Свобода" есть наша руска газета, котру варто читати, коштуе на рокъ $2 а адреса до неи: 141 S. Franklin Str. Shamokin, Pa. Мы кождому нашому аґентови будемо давати даромъ газету и въ додатку еще книжочки цѣкавй зъ краю. Ану хлопцѣ рускй, напишѣть до насъ, що хочете бути аґентами свого власного руского дѣла. Не велику Вамъ заплату даемо, але народъ колись запише въ своей исторіи, запише въ своимъ серцю, що вы булисте розсадниками просвѣты на земли американьскôй.

Аґентами „Свободы" зъ правомъ коллектованя грошей суть слѣдуючй нашй патріотичнй люде:

Кость Кобанъ,
Olyphant, Pa.

Вікторъ Гладикъ,
Mayfield, Pa.

Стефанъ Шиманьскій,
Mt. Carmel, Pa.

Иванъ Преґонъ,
Yonkers, N. Y.

Игнатій Горбаль,
Derby, Conn.

Іосифъ Коваль,
Shenandoah, Pa.

Дмитро Ванько,
Ansonia, Conn.

Вôдъ Выдѣлу тов. „Союзъ".

Всѣмъ намъ звѣсне наше руске, робôтниче, спомагаюче товариство „Союзъ". — Мы даемо **500 дол посмертного** и прійmаемо тыхъ членôвъ, що належали до другихъ товариствъ **безъ вступного.** Треба тôлько заслати грошѣ до касіера: George Chylak, Olyphant, Pa. и повѣдомити секретя:

Rev. Nestor Dmytriw, Mt. Carmel, Pa., а вже еси чоловѣче забезпеченый на выпадокъ смерти. Вже твоя жѣнка и дѣти не плачуть и не нарѣкають на недолугого батька.

Понеже нашй члены не мають въ статутахъ написано, що „Союзъ" дае посмертного не 400, але 500 дол. а богато членôвъ вôдзывае ся до насъ, щобъ статутъ такій имъ прислати, въ котрôмъ бы було написано, що „Союзъ" дае посмертного 500 дол. — Выдѣлъ нѣмъ постарае ся о новй статуты, заявляесею дорогою своимъ членамъ, що „Союзъ" вôдъ 5. липня 1895 року порѣшивъ платити посмертне не 400, але 500 дол. Найжежь то заявлене выстарчить нашимъ членамъ, нѣмъ выготовить ся новый статутъ. Пригадуемо такожъ нашимъ членамъ, що они мають право доставати „Свободу" за **одного доляра** на рокъ. Просимо всѣхъ членôвъ, щобъ точно платили свои вкладки мѣсячнй, щобъ мы могли точно предкладати мѣсячне справоздане касове, тай щобъ на выпадокъ смерти члена Выдѣлъ всейчасъ могъ бодай одну слезу отерти бѣднôй вдовѣ и осироченымъ дѣтямъ.

Иванъ Глова
предсѣдатель.

Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

Поквѣтоване.

Симъ посвѣдчаю, що нынѣшного дня одержавъ я вôдъ О. Н. Дмитрова суму $65.85, сколектовану на „Е. Домъ" нашими патріотками пп. К. Констанкевичь и Федьковою въ Shamokin, Pa.

Olyphant, Pa. 2—17 1896.

Юрій Хилякъ
касіеръ „Союза".

Подаючи до прилюдной вѣдомости сей патріотичный починъ нашихъ Пань, звертаемо увагу, що се вже друга поважна сума, котру тй Панѣ зволили на „Е. Домъ" зôбрати. Се безпеоречно найкращій примѣръ для нашихъ женщинъ по другихъ мѣсцевостяхъ, котрй повиннй йти тою дорогою, если хотять брати живу участь въ культурнôмъ розвою нашого народу въ Америцѣ. Нашй женщины повиннй брати собѣ приклядъ зъ Американокъ, котрй живо интересують ся всякими и політичными и культурными справами свого народу. Еслибъ въ кождôй нашôй кольоніи рускôй, найшли ся патріотичнй женьщины и схотѣли щиро и ревно занятись колектою на „Е. Домъ", мы въ короткôмъ часѣ могли бы нараховати тысячѣ въ касѣ. Дрôбными лептами цѣлого народу, потреба побудовати святыню для народу.

СПРАВЫ „СОЮЗА.

Приступили слѣдуючй новй члены:

OLYPHANT, PA.

	Число въ гол. книзѣ:
1. Несторъ Михаилъ	303
2. Шкирпанъ Стефанъ	303
3. Сембратъ Стефанъ	304
4. Бабишь Михаилъ	304
5. Дараганъ Михаилъ	305
6. Мыщивскій Иванъ	305
7. Пырчь Діонизій	306
ST. CLAIR, PA.	
8. Коваль Михаилъ	306

Несторъ Дмитрôвъ
секретарь.

Шамокінъ 27. Лютого.

(Дальше).

II.

Першій священникъ рускій посланый властями на провидѣніе Боже до Америки, уторувавъ дорогу и другимъ, котрй въ кôлькъ лѣтъ пôзнѣйше наплыли сюда, вôдповѣдно, якъ збôльшувало ся число нашихъ людей по рôжныхъ плейзахъ. Число священникôвъ бôльшало и бôльшало, займаючи свои приходы. Въ якôй-жежь способъ займали тй священники свои приходы. тай зъ якою міссіею они приходили и еще до днесь приходять?

Звѣсна рѣчь, що лѣтъ тому якихъ десять було лишь кôлька рускихъ парохій въ Америцѣ. Они були теріторіяльно дуже розлогй, такъ що иногдѣ мусѣвъ священникъ и пôвъ дня ѣхати на свою філію. Зъ побôльшенемъ числа людей, выйшла и потреба побудованя власнои церкви и спроваджения свого священника. Священникови, котрый адміниструвавъ тоту будучу парохію було не на руку спроваджати священника, бо всежь мусѣвъ-бы почислити певный мінусъ въ своихъ доходахъ, тай и не дуже спѣшивъ ся зъ тою справою вôдклаючи еи ad calendas graecas. Тымчасомъ утворилась партія помѣжь людьми, они обчислились зô своими силами, що суть въ силѣ священника одержати, мали знакомого священника въ краю, написали до него и до Ординаріяту, тай въ кôлькохъ мѣсяцяхъ священникъ приѣхавъ, осѣвъ на парохіи и сидить. Бувшій администраторъ тои парохіи лихій, що той, що прійшовъ обкроѣвъ ему нѣбы парохію, вôдобравъ ему якусь часть его рôчнои екзистенціи. Тай зъ того повстали першй поважнѣйшй непорозумѣня помѣжь самыми священниками. До сего долучилась еще и та обставина, що попри галицкихъ священникôвъ, прійшли и священники зъ угорскои Руси. Се було зовсѣмъ природно. Угорскй Русины, осѣвшй на якôмсь плейзѣ, зорґанізовали ся и спровадили свого священника такого, котрый вôдповѣдавъ ихъ бажанямъ, такого священника, котрый имъ и богослуженя правивъ и проповѣди голосивъ такъ, якъ они звыкли були чути у своимъ краю. Нашй священники и зъ угорскои Руси не знали себе цѣлковито взаимно. Еще тотй священники, що приходили самй зъ Лемкôвщины, а навѣть на Угорщинѣ студія ґімназіяльнй кôнчили, тотй скорше знали угорскихъ священникôвъ, бо зъ ними стикали ся. Священники-жь зъ середины Галичины знали про Угорску Русь стôлько, скôлько взагалѣ интеліґенція галицка знае про ню, то есть стôлько, якъ пр. про Вôрменію. Пôдкладъ головный до непорозумѣня бувъ бізнесъ, а по при тôмъ еще и особистый антаґонізмъ, выкликаный не знанемъ самыхъ себе. Въ очахъ священникôвъ зъ Угорскои Руси представлялись священники галицкй Поляками — въ очахъ галицкихъ угорскй священники мадярами. Тй непорозумѣня булибъ однакъ скоро выровнали ся, еслибъ вже въ самыхъ початкахъ була у насъ організація церковна, еслибъ правно була означена границя, установленй певнй нормы, въ якôй способъ, где и пощо певный священникъ до певнои парохіи приходить. На попертє того тверджения моглибъ мы навести богато примѣрôвъ, въ якій способъ роздроблялись нашй парохіи и котрй найбôльше причинились до незгоды и сварнѣ помѣжь обома ворогуючими таборами, але се не входить въ рамки нашои статѣ. Коротко сказавши: цѣла вина нашого ворогованя теперѣшного, а вслѣдъ за тымъ ворогованемъ неудачѣ на поли народнои органѣзаціи, лежить въ браку організаціи парохій и священьства, котра то організація повинна була бути перепроваджена вже въ самыхъ початкатках еміграціи нашихъ людей до Америки.

Такъ само, якъ въ Галичинѣ до 60 рокôвъ, коли еще не вытворилась свѣтска интеліґенція, священники вели цѣлый проводъ народови, той самый процесъ природный вôдбуваесь теперь и у насъ. До нынѣ еще мы у себе не маемо свѣдомои свѣтскои интеліґенціи, одже одинокй интеліґентнй люде у насъ були и до нынѣ суть тôлько священники. Интеліґенція природно проводить масѣ народнôй, оджежь робота священникôвъ мусѣла вплывати шкôдливо, або корыстно на народный орґанізмъ. Понеже священники сварились мѣжь собою о еґзистенцію засолючи еи бôльше, або меньше патріотичною солею, понеже були люде, котрй для своихъ личныхъ амбіцій выкликували навѣть неможливй роздоры, не могло се не вплынути на народъ и не запалити ненависти братньои, котра властиво мала свое жерело въ бізнесѣ особистôмъ, а той особистый бізнесъ, та борба о еґзистенцію мала свою причину властиву въ браку організаціи священникôвъ. Еслибъ вже въ початкахъ була поставлена якась норма, чи вôдъ певныхъ властій духовныхъ, чи-бы та певна норма обовязовала священникôвъ силою власнои автономичнои організаціи, певно нынѣ не булобъ у насъ стôлько неправильностей, стôлько неясностей, якй нынѣ находимо.

(Дальше буде)

ЛИТВИНЫ ВЪ АМЕРИЦѢ.

Литвины и Русины въ Америцѣ. — Еміграція. — Кольоніи. — Роботы и торговля. — Школы и газетярство. — Парохіи и духовеньство. — Товариства. — Таборы клерикальный и поступовый. — Надужите въ парохахъ провадить родину до руіны, бôйки и волочене ся по судахъ. — Интеліґенція; будучность Литовщины въ Америцѣ.

I.

Припала менѣ дуже мила задача познакомити братôвъ Русинôвъ зъ житемъ Литвинôвъ въ Америцѣ. Задача та не легка до выконаня, и читатель не повиненъ сподѣвати ся, що вычерпуючо представлю передъ его очима подѣ Литовщины въ Америцѣ.

Тутъ въ Америцѣ Русины мають нагоду пôзнати ся зъ Литвинами, позаякъ часто мешкають въ тыхъ самыхъ осадахъ и працюють однй побôчь другихъ въ фабрикахъ, въ копальняхъ вугля, на фармахъ и т. д. Економичный бытъ одныхъ и другихъ, а такожъ просвѣта, здае ся, не дуже рôжнять ся. Загально беручи Русины и Литвины жиють въ згодѣ мѣжь собою; инакше и не може бути, наколи однй не стремять до того, щобъ упокорити другихъ и наложити на нихъ свое ярмо. Стосунки Литвинôвъ зъ Русинами сягають досыть вже давныхъ часôвъ. Були часы, коли Русины пôдбивали Литву; особливо князь Галицкій, Романъ, тяжко гнобивъ Литву, о чôмъ сама пословиця споминае: „Романе, плохо живеши, Литвою ореши". Пôзнѣйше однакъ, коли Русь попала въ ярмо татарске, Литва заняла краѣ Русиновъ, позôставляючи самоуправу и свободу вѣроисповѣданя въ краяхъ занятыхъ; Литва не знала переслѣдованъ религійныхъ и политичныхъ. Доперва получене ся Литвы и Руси зъ Польщею принесло обôмъ народамъ згубу, нещастє и упадокъ. Кождый зъ насъ памятае ганьбяче поступоване панôвъ зъ хлопомъ, незатертй суть слѣды поневѣраня рôдной мовы. Литвинъ и Русинъ стративши політичну свободу, економично експльоатованымъ бувъ панами, жидами и попами. Въ кôнци упала Польща. Литвины и Русины нынѣ скомлять пôдъ ярмомъ царату, а Русины въ Австріи принаймѣй на папери тѣшать ся правами автономіи и могуть поступати по дорозѣ просвѣты пôсля дороги указанои имъ ихъ вѣщунами та патріотами. Судьба Литвинôвъ въ Россіи есть оплакана и розпачлива; не лишь, що станъ економичный тяжить надъ ними якъ бы мечь Дамокля, політично правительство Россійске хоче насъ цѣлковито знищити; просвѣта народна не есть можливою въ школахъ, котрыхъ задачею есть русифікація и справославнене люду — а Литвины суть по бôльшôй части католицкого исповѣданя — праса знову Литовска не истнуе вôдъ р. 1864 и 1865, коли ґенералъ Муравьевъ заказавъ друковати газеты и книжки Литовскй. Тôлько мала горстка Литвинôвъ, котрй мешкають пôдъ скиптромъ нѣмецкимъ, може тѣшити ся читанемъ друкôвъ литовскихъ, хотяй и ту духъ нѣмецкій зô всѣхъ бокôвъ пхае ся въ хату нашого брата. Помимо ґерманізаціи примусовои, въ всхôдныхъ Прусахъ Литвины посѣдають надъ 10 письмъ періодичныхъ; ту народила ся 1883 р. „Auszra" (Зоря) першій орґанъ патріотичный, ту по нынѣшный день выходить „Varpas" (Дзвôнъ) и богато иншихъ письмъ, котрй дорогою контрабанды розповсюднюють ся межи Литвинами въ Россіи.

II.

Литва и Лотва становять одинъ край, хотяй Лотишѣ вже вôдъ 13-го вѣку зôстали вôдлученй вôдъ Литвы черезъ нѣмецкй пôдбоѣ. Край нашь есть зъ натуры богатый; було досыть борôвъ и рѣкъ и озеръ; днесь спустошенй лѣсы живлять тôлько марно такй рѣки, якъ Дзвина и Неменъ. Господарка подѣлена на дрôбнй кавалки, и то по селахъ зачала упадати; до того прилучили ся еще процесы о подѣлъ землѣ межи братами. Торговля есть въ застою, або въ рукахъ жидовы. Бôльшй обшары землѣ знаходять ся въ рукахъ россійскихъ маґнатôвъ, якъ Зубовъ, Наришкинъ, Тотлебенъ и т. д., або такожъ въ рукахъ шляхты спольщеной, якъ Карпôвъ, Оґіньскихъ, Шабуневичôвъ, Тишкевичôвъ и иншихъ. Промыслъ тôлько дрôбный истнуе, и селяне самй собѣ выробляють всьо, чого имъ потрѣбно. Длятого рѣдко межи Литвинами знайде ся ремѣсникъ; Литвинôвъ мѣсце займають звычайно Жиды, Нѣмцѣ, Москалѣ. Интеліґенція въ краю складае ся по бôльшôй части зъ духовеньства католицкого, котре не вôдзначуесь ученостію, анѣ посвященемъ ся для добра народу. Хотяй Литва выдала не-мало докторôвъ, адвокатôвъ, учителѣвъ, инженерôвъ, то тй змушенй шукати собѣ хлѣба далеко за обрубомъ краю рôдного, десь въ Сибѣри, на Кавказѣ, въ Россіи або за границею.

Якъ наша интеліґенція, такъ само и рôльникъ змушеный есть шукати заробку на чужинѣ. Для того, особливо по 1863 р., Литвины великими масами почали переселюватись насамперѣдъ до Франціи, де зôйшли ся въ Парижи и заложили товариство „Zelmuo", а потôмъ до Анґліи, де находять ся въ бôльшихъ осередкахъ промыслу, якъ въ Лондонѣ, Ліверполю, Манчестеръ, Леедсъ и т. д.

Що ся тычить Америки, то Лотиши вже 1688 р. були заняли островъ Табаґо, котрый однакъ въ коротцѣ вôдняли имъ Англичане. Пôдчасъ войны освободженя ся зъ пôдъ ярма Анґліи, въ Державахъ Сполученыхъ працювали Косцюшко, Немцевичь и богато иншихъ Литвинôвъ. Однакъ, бôльшими масами Литвины почали ту прибувати по 1863 р. Въ Арґентинѣ и Бразиліи не бракъ такожъ нашихъ земляковъ; въ Буеносъ Айресъ не давно еще пострадавъ розумъ одинъ зъ найгорячѣйшихъ патріотôвъ литовскихъ, И. А. Вяштелевскій. Бôльшй кольонѣ въ Сполученыхъ Державахъ осѣли на початку въ Цінцінати и Спрінґфильдъ, въ Ohio, дальше въ Ню-Йорку, Шенандорѣ, Па., а днесь на фармахъ, въ бôльшихъ фабрикахъ, и мѣстахъ всюды зôйдешь ся зъ Литвиномъ. Правда часами еще нашь братъ, для браку лѣпшои вѣдомости, вôдпекуе ся своей народности зве себе Полякомъ — але що разъ бôльше Литвинôвъ зачинае розумѣти свою вôдрубнôсть народну. Маемо богато й такихъ, котрй черезъ женячку зъ Нѣмкою, Айришкою, Жидôвкою, Полькою, Волошкою перестали бути Литвинами. Въ Текасъ замешкалй Литвины, особливо переселенцѣ зъ Прусъ, и въ околици Санъ Антоніо маемо около 200 фермерôвъ литовскихъ. Свои фармы мають Литвины такожъ въ стейтахъ Коннектікутъ, Іллінойсъ, Вісконсінъ, Арканзасъ и т. п.

III.

Приходячи до „краю свободы", рѣдко котрый зъ Литвинôвъ ма

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin str; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 10.00

„ „Six months. „ 6.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“ Printing Office

144 S. Franklin, str, Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю....... 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу: To "Svoboda" Printing Office 144 S. Franklin, str. Shamokin, Pa.

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Дописы „Свободы“.

Irvin, дня 20. лютого 1896.

Вôдъ мого кревного, котрый не давно выѣхавъ зъ Америки до краю, доставъ я листъ, котрый прошу помѣстити въ „Свободѣ:“

Рухъ еміграційный, якій пануе на Подôлю, такій пануе також въ Карпатахъ помѣжь нашими Лемками. Только рôжниця тота, що зъ Подôля выходять люде зъ нужды, продаючи свои маетки и выходять до Бразиліи, щобы тамъ кости зложити, а зъ Карпатъ Лемки еміґрують до пôвнôчнои Америки, щобъ заробити грôшь и опять вернути на свое газдôвство. Зъ вôдти идуть не тôлько парубки и жонатй, але и замужнй жены. Особливо-жь идуть дѣвчата, бо ту легко приходить вôддати ся.

Въ повѣтахъ: горлицкôмъ и ясельскôмъ може кождый до 16 лѣтъ дôстати пашпортъ еміґраційный до Америки. Не знати для-чого позволяе держава австрійска такъ выходити до Америки? Давнѣйше не було такъ. Старосто не хотѣло выдавати пашпортôвъ навѣтъ тымъ, котрй вже були вôльнй вôдъ вôйска. Суть помѣжь нашими Лемками навѣть такй, котрй-бы радй жити и въ краю и въ Америцѣ. По 5—6 разôвъ перевозять ся зъ Америки и до Америки, та не знати, коли вже разъ та дурна робота устане.

Въ селѣ Ропици Рускôй зачали вже вôдъ кôлканайцять лѣтъ копати нафту. Зъ початку копали хлопы руками, отъ звычайно студню. Передъ 5 роками прийшли тамъ Англіки и теперь копають вже машинами. Компанѣстами суть польскй панове, шляхта и жиды. И сего року вынайшли таке богате жерело нафты, що не въ силѣ настарчити бочокъ. Господарѣ, котрй мають на своимъ ґрунтахъ нафту, побирають хороший грошь. Мае ся розумѣти, що компаністы заробляють на нихъ тысячѣ.

Починають и по другихъ селахъ шукати за жерелами, и вже въ сусѣднôмъ селѣ починають копати.

Зима въ нашôй Галичинѣ, якъ пишуть, досыть остра, снѣги такй вдали ся, що позасыпали хаты по вôкна. А тутъ въ Америцѣ доперва теперь почалась зима на остро. Робота коло Irvin иде досыть слабо и еще до того маемо низьку платню, бо вôдъ страйку въ 1894 р. не пôднесли нѣ цента. Въ околици Counexville, Pa. робота погôршуе ся, чимъ разъ бôльше, бо майже на кождôмъ плейзѣ поштапували на половину пецы.

Черезъ те покѣтовало значне число самотныхъ робôтникôвъ и теперь блукають ся по всѣхъ усюдахъ за роботою.

Иванъ Горощакъ.

Чия вина?

Майфельдъ 20. Февраря 1886.

У насъ кандидувавъ на радного п. Алексій Шлянта, бо поправдѣ тутъ належало бы ся нашому хотяй одному бути урядникомъ, бо Русинôвъ есть ту богато, а суть и такй, що мають свои домы. Тй люде платять податки и то соленй, бо нема кому вглянути, чи справедливо се або нѣ? Улицѣ въ рускôй части мѣста непоправленй, свѣтла нема, бо кажуть, що „гунґерамъ“ нетреба. — Если де нашихъ людей потребують, то кажуть: „гунґери булѣ, булѣ ґудъ“, но коли приходить щобы нашимъ людямъ що помочи, то нѣ; бо тогды добрй суть Айришѣ, Вельши и Англичане. Такъ само стало ся и при послѣднихъ выборахъ, борба проводила ся завзята и що правда то нашй всѣ голосовали на свого якъ оденъ мужь, но щожь зъ того коли противники всѣми силами старали ся перепертп свого, що и стало ся. Но коли вамъ скажу, що лише чотырма (4) голосами перепавъ нашъ кандидатъ, то певно догадаете ся, що тутъ не чия инша вина а наша. Бо есть тутъ въ Майфельдъ близко пять сотъ нашихъ людей такихъ, що повиннй бы вже мати обывательскй папери, а тогды смѣло могли-бысьмо показати ся якъ люде, но если и на дальше будемо такъ недбалй, якъ до теперь, то будьмо певнй, що нѣчо не вôземо, бо если сами о себе не постараемо ся, то и никто другій намъ не поможе. Але дарма, що стало ся то ся невôдстане, однакъ,если ся разъ зле стало то робѣмъ такъ, щобы на другій разъ было лѣпше. Длятого не тратьмо часу, але берѣмъ обывательскй папери, щобы коли надôйдуть другй выборы нашь рускій кандидатъ не чотыри голосы меньше, але его чотыри мавъ бôльше вôдъ другихъ.

Честь всѣмъ русинамъ патріотамъ, що голосували на свого!

Грицъ зъ кута.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

— „Дѣло“ пише: Въ демократичныхъ часописяхъ польскихъ появила ся „Вôдозва хлопôвъ польскихъ до братôвъ Русинôвъ“ ухвалена на довѣрочныхъ зборахъ мазурскихъ хлопôвъ повѣту тарнобжеского въ Скопаню 6. сѣчня, та въ Пньовѣ 12. сѣчня с. р. и пôдписана 99 хлопами польскими. Они пôдъ окликомъ „вôльность, рôвность, братерство“ взывають Русинôвъ сполучити ся зъ ними, абы выбороти справедливôсть для угнетеныхъ хлопôвъ, якъ польскихъ такъ и рускихъ. Запевнюють, що великій жаль тисне имъ серце, коли довѣдують ся, що при выборахъ Русинôвъ такъ покривджено та що Русины еміґрують до Америки. Радять: злучити ся разомъ, а всьо поборкть, — и просять Русинôвъ урядити вѣче та й ихъ запросити на спôльну нараду и працю.

На Загальныхъ Зборахъ тов. „Просвѣта“ у Львовѣ выбрано одноголосно головою посла Юліяна Романчука. Тымъ выборомъ дали доказъ Русины, якъ поважають и цѣнять заслуги свого найлѣпшого борця за гôдность и честь руску.

— Пôдчасъ тогорôчнои сесіи соймовои внѣсъ посолъ Барвѣньскій (збожеволѣвъ, чи що?), щобы всѣ ученики середнихъ школъ були обовязанй учити ся такъ рускои, якъ и польскои мовы. Внесене то вôдослано до шкôльнои комісіи, где здае ся прійде ему „аминь“.

— Дня 8. лютого с. р. закôнчивъ соймъ галицкій свои засѣданя. Розумѣе ся, що закôнчене тое не обôйшлось и тимъ разомъ безъ высокопарныхъ бесѣдъ намѣсника и маршалка, якъ и кадилоприношенія зо стороны „вдоволеныхъ“, въ котрôмъ принявъ участь також оденъ русинъ, посолъ Заячкôвскій. Про хôдъ соймовыхъ нарадъ и головнѣйшй ухвалы напишемо въ найблизшôмъ часѣ.

— Вѣденьска дума державна розпочала 15. с. м. свои нарады. Она мае радити надъ буджетомъ, реґуляцією платнѣ урядникôвъ и проектомъ реформы выборчои. Дивна рѣчь въ Австріи всѣ кричать, щобы имъ платню реґульовати (читай: пôдвызшити). Кричать професоры, кричать урядники, ксьондзы а навѣть каноніки! Цѣкаве лишь, коли хлопамъ на котрыхъ шкôрѣ всѣ тй реґуляціи вôдбиваютъ ся, платню пôдвызшать?! Не менче цѣкаве и то, якъ выглядае той офиціяльный проектъ выборчій? Буде се певно знова якесь монструмъ подôбне до попередныхъ проектôвъ, а злѣплене на пôдставѣ засады: щобъ коза була цѣла и вôвкъ ситый.

— Въ львôвскихъ типоґрафіяхъ застрайкували зецери, въ виду чого декотрй часописи були змушенй въ зменшенôмъ видѣ выйти, иншй складались ажь въ Краковѣ, а до складаня правительственнои „Gazety Lwowskiej“ вôдкомендеровано способныхъ до того воякôвъ. Такъ станули власти въ оборонѣ бѣдныхъ, вызискуваныхъ зецерôвъ.

— Міністрамъ „родакамъ“ пôдчасъ ихъ побуту у Львовѣ справляли балѣ паны. Мѣжь иншими вôдбувъ ся такій баль и въ ратуши львôвскôмъ, про котрый такъ пише „Дѣло:“

На равтѣ було до тысяча осôбъ — духовныхъ, цивільныхъ, войсковыхъ, послôвъ и т. д. Кромѣ міністрôвъ ґр. Каз. Баденього и д-ра Бѣлиньского загостили на равтъ намѣстникъ кн. Канґушко, маршалокъ кн. Стан. Бадені, кардиналъ Сембратовичь, аеп. Моравскій, головно-командуючій ґр. Шулєнбурґъ и т. д. На ґалеріи була умѣщена капеля 30 полку пѣхоты. Коли міністеръ ґр. К. Бадені увôйшовъ до салѣ зъ д-ромъ Бѣлиньскимъ, музыка привитала его полъонесомъ. О годинѣ 10½ засѣли гостѣ до вечерѣ, а о 11-ôй ґр. Каз. Бадені вôдъѣхавъ зъ ратуша.

Коли въ серединѣ ратуша вôдбувавъ ся — якъ каже Dzennik polski — „akt uroczysty“, на дворѣ, въ окрузѣ ратуша бувъ малый станъ облоги. Ринокъ окружила густымъ кордономъ поліція (зъ комісарями та аґентами) и крôмъ повозôвъ нѣкого не впускала, такъ що навѣть мешканцямъ ринку трудно було дôстати ся до дому. А позаякъ робôтники по своѣмъ зборѣ въ Домѣ робôтничôмъ подôйшли ґрупами къ ринкови, то поліція мала богато метушнѣ и вôдъ часу до часу кôлькохъ поліцаѣвъ таскало по-при лат. катедру якогось робôтника до дирекціи поліціи.

На зборѣ робôтникôвъ, въ котрôмъ взяло участь до 500 осôбъ, всѣ бесѣдники протестували проти баденѣвского проекту реформы выборчои а промовляли за загальнымъ безпосереднымъ тайнымъ голосованемъ и збôръ ухваливъ въ тôмъ дусѣ резолюцію. Оденъ бесѣдникъ (Желяшкевичь) въ своѣй промовѣ сказавъ: „Коли передъ стома лѣтами Польща упадала, панове уряджували бенкеты. Пили и palili cygara, коли armaty pod Stoczkiem zdobywała wiara чорными руками вôдъ плуга. И нинѣ пють на банкетахъ, якъ на сѣмъ въ ратуши, хочь не мають уже що пропити, хиба себе самыхъ“...

— Галицке правительство краеве постановило горячку еміґраціи до Бразиліи придушувати всякими розпорядимыми способами, тымъ бôльше, що провінція Парана на якійсь часъ для кольонизаціи замкнена, а пускати нашихъ людей на плянтаціи до Еспіріто Санто — значить пускати ихъ на неминучу погибель.

— Еміґраційного аґента Алексея Щербана увязнено на жадане прокураторіи державнои и осаджено въ вязници слѣдчôй, а також переведено ревізію у иншихъ осôбъ пôдозрѣныхъ о участь въ несовѣстнôмъ вызыскуваню еміґрантôвъ, о яке прокураторія посуджуе Щербана. Галицкй власти остерѣгъ передъ Щербаномъ австрійскій консулятъ въ Генуи, де Щербанъ, якъ вѣдомо, добровôльно вôддавъ 1700 зр. забраныхъ вôдъ еміґрантôвъ. Щербанъ навязавъ дуже широкй зносины зъ охочими до еміґраціи и якъ разъ въ часѣ арештованя его одинацять родинъ зъ Пôдгаєцкого осталось на леду у Львовѣ, выпродавши дома ґрунтъ, а не маючи зъ чимъ ѣхати за море.

— Гарный прикладъ нашимъ селянамъ дало село Залуче надъ Черемошемъ, снятиньского повѣту. Тамъ вôдбуло ся не давно громадске вѣче, на котрôмъ було 400 господарôвъ. Селянинъ Романъ Кузенко порадивъ засновати громадскій шпихлѣръ (гамбаръ), до котрого пристало заразъ 86 членôвъ, а сй выбрали до управы шпихлѣра 4 господарôвъ. Рѣшено також заложити въ селѣ християнску крамницю, и сю гадку переведено вже въ дѣло. До шпихлѣра позсипали вже члены 25½ кôрцѣвъ збôжа и будуть селянамъ въ потребѣ позичати за малый процентъ. На вѣчу пôднесено гадку завязати касу пожичкову, котру певно також заложать. — Друга знову громада, Испасъ, коло Коломыѣ закупила вôдъ тамошного властителя бôльшои посѣлости Н. Аґонсовича и иншихъ 1200 морґôвъ домінікальнои землѣ зъ усѣми правами. Новй властителѣ-селяне розобрали старый дворъ, що розпадавъ ся и рѣшили побудувати на тôмъ самôмъ мѣсци новый пôдъ назвою „Народный Дôмъ“. Въ тôй цѣли купують вже вôдъ камери матеріялъ. Буде то бôльшій будинокъ, въ котрôмъ найдуть помѣщене: громадска канцелярія, крамниця, читальня, саля для громадскихъ зборôвъ и для забавъ для молодежи въ дни, коли вôльно танцювати, по вечерни. Буде тамъ примѣщеный також громадскій шпихлѣръ. Всѣ тй порядки завдячуе громада Испасъ тверезости, котра вже вôдъ довшого часу тамъ завела ся.

бôльшй засобы грошевй, а не маючи грошей, анѣ непосѣдаючи ремесла и англійского языка, мусѣвъ ся брати за тяжку роботу, яку где набувъ: въ цукроварняхъ Ню-Йорскихъ, въ ледоломахъ въ Катскілль, въ копальняхъ вугля въ Пенсильваніи або Іллінойсъ, при будовѣ колѣй желѣзныхъ и т. п. Зъ часомъ по мѣстахъ зачали Литвины учити ся кравецтва, шевства, столярства, голярства, годинникарства, и поволи дôйшли до того, що теперь въ Ню-Йорку, Бостонѣ, Філадельфіи, Балтиморе, Чікаґо працюють на себе, заложивши свои „shop-ы“. Въ Вотерберѣ, Конн., богато Литвинôвъ працюе при фабрикахъ мосяжныхъ, желѣзныхъ, годинникôвъ и т. п.

Дуже поволи Литвины призвычаювали ся до торговлѣ; на початку закладали склепы споживчй „grocery stores“, пôзнѣйше взяли ся за сальоны, и поволи дôйшли до тои степени, що теперь въ кождôй кольоніи своѣй мають ґросернѣ, склепы одѣня, а особливо сальоны. Въ однôмъ лише Шенандорѣ есть понадъ 40 литовскихъ сальонôвъ нынѣ! Антикъ маемо двѣ: въ Чікаґо и Скрентонъ, Па. Не говорю вже тутъ о закладахъ кравецкихъ, шевскихъ, складахъ мяса, шторахъ желѣзныхъ, аґенціяхъ розличныхъ — позаякъ нынѣ ихъ нѣгде не бракъ.

котрй збогатили ся, а другй збогатившп ся знову збѣднѣли, якъ н. пр. Антôнъ Ковалевскій, котрый передъ 10 роками мавъ въ оборотѣ по $6—10.000 рôчно, а нынѣ жебракомъ ставъ ся черезъ свою неоглядность, гулятику, марнотравность.... Хлопъ, котрый въ краю ничь не мавъ, а доробивъ ся тутъ тысячѣвъ, неразъ удае великого пана, а позаякъ въ головѣ пустки, то маєтокъ ховзне му зъ рукъ невздержимо! Треба вмѣти уживати зъ мѣрою набутый грôшь!

До роботы Литвины суть здôбнй якои небудь; будова ихъ крѣпка, барчистй то люде, зросту звычайно высокого. Бракъ имъ только школы ремѣсничои! Фармеры американьскй — скôлько я мôгъ завважити — суть задоволенй, если за лиху платню достануть новозайшовшого Литвина, котрый для нихъ працюе, якъ левъ.

IV.

Сказавъ я повысше, що бракъ Литвинамъ школы ремѣсничои; але еще бôльше бракъ имъ звычайнои школы. До теперь не маемо жаднои школы, котрабъ вôдповѣдала потребамъ народу литовского на чужинѣ. Правда, при небогато парохіяхъ маемо шкôлки пôдцерковнй, але учителями суть звычайно люде дуже малого образованя, а коли слѣпый провадить слѣпого, оба падуть въ яму! Тй шкôлки лѣпшй були бы для дорослыхъ Литвинôвъ не умѣючихъ читати або писати, якъ для дѣтей, котрй могуть учащати до школы англійскои. Бракъ читалень, бракъ учителѣвъ! Литвины богато грошей прогулюють, але о школы, библіотеки, читальнѣ не дбають, хотяй просвѣта едина може двигнути народъ и интелектуально и морально.

Хто мôгъ бы бути найлѣпшимъ провôдникомъ народа до просвѣты? Безъ сумнѣву тымчасомъ — церковь. Однакъ церковь литовска не вôдзначуе ся зовсѣмъ прикметами поступу. Есть богато парохій, надъ 30, выставленй суть церкви, побудованй плебаніи; въ плебаніи жіе собѣ нашь пôпъ выгôдно и тыс, але просвѣта около него мало пôдносить ся. Часто навѣть священники самй провадять народъ на бездорожа. Такй, якъ кс. Варнаґірісъ, кс. Зводишуръ, кс. Колясиньскій и богато иншихъ, не суть въ станѣ подати народови похопу до рѣчей вызшихъ, збогатившп ся, якъ кс. Абровантісъ, закупили фармы, задумуючи ставити кляшторы для женщинъ — але для просвѣты своихъ овецъ роблять мало. Не можна дивувати ся, що Литвины не занадто любять своихъ душь-пастырѣвъ; ходять що правда до костела, слухають проповѣди, але въ парохіяхъ зовсѣгды бурять ся, ходять зо скаргами до епископôвъ. Люде жадають, щобы рахунки парохіяльнй були провадженй раціонально и за помочію комітету, парохією выбраного, але священники рѣдко на тое годять ся и для того сварнѣ и колотнѣ въ парохіяхъ не мають кôнця. Въ такихъ обставинахъ духовеньство литовске не може вôдповѣсти вымогамъ народу, щобы оно було провôдникомъ въ просвѣтѣ. Въ кôнци самй священники не мають богато просвѣты. Хлопцѣ, котрй научать ся читати, писати и раховати, котрй навѣть житевыхъ потребъ не знають, идуть до семинаріи и по кôлькохъ (3 або 4) лѣтахъ выходять священниками. Не маючи самй замилованя въ книжкахъ, якъ бы они могли засѣяти замилоbане просвѣты въ другихъ?! Есть, правда, кôлькохъ священникôвъ литовскихъ, по котрыхъ можемо сподѣвати ся чогось лучшого, але треба еще ждати!... Не можна дивувати ся, що якъ помежи Русинами ширить ся схизма, такъ межи Литвинами ширить ся лібералізмъ и скептицизмъ, до котрого розповсюдненя причинивъ ся богато кс. Дембскій, еміґрантъ зъ повстаня 1863 р. Зрештою довги тяжать на костелахъ, и парохіи зъ трудомъ могуть ихъ выплачати, и мало гроша позôстае въ бѣдного народа на цѣли просвѣтнй. Однакъ при лѣпшôй заохотѣ можна бы було богато зробити въ тôмъ напрямѣ.

Не дивно, що ґазеты нашй, хотяй они не суть безъ хибъ, займають вызначне мѣсце на поли просвѣтнôмъ и вôдродженя народного. Вже въ р. 1879 выйшла „Gazeta Lietuwiszka“ въ Ню-Йорку, выдана сполученымъ М. Таровскимъ, 1884 р. Той п. Тваровскій зъ п. Шлюпасомъ заложили тамъ же „Unię“, але не зґаджаючи ся въ змаганяхъ розойшли ся. П. Тваровскій выдававъ черезъ короткій часъ „Unię“ и стремѣвъ до полученя Литвинôвъ зъ Поляками, а п. Шлюпасъ заложивъ патріотичный орґанъ „Balsas“. Тогды газеты польскй шкандалічно зачали нападати на п. Шлюпаса, котрого обкидували болотомъ за его народнй змаганя, закидуючи ему службу царови, москальофільство, полякожерчôсть и т. п. Въ тôмъ самôмъ часѣ повстала (1886 р.) „Wienybe“ въ Плімонтъ пôдъ редакціею п. Бочковского, котра кпить собѣ навѣть зъ знаменя народного Литвинôвъ, и заходить ся около уніи зъ Поляками. Поволи однакъ межи Литвинами выробило ся стороництво народне, котре заразомъ плекае свободу мысли; тому то не дивно, що противъ того стороництва вымѣряють свои удары попы литовскй и польскй. Коли до Америки прибувъ кс. Бурба, „Wienybe“ змѣнила свôй напрямъ и пôдъ редакціею п. Анджулайтіса стала ся орґаномъ народнымъ а навѣть лібералънымъ.

(Дальше буде.)

ПЕРЕГЛЯДЪ ПОЛІТИЧНЫЙ.

Вже въ недовзѣ мае узнати конгресъ Кубу за сторону воюючу. Мало бы то великій вплывъ на ходъ цѣлои борбы за освободжене Кубанцѣвъ зъ пôдъ ярма ишпаньского. А такъ поки що, все ся дусить и дусить и годѣ ся правды довѣдати, особливо теперь, коли генералъ Weyler выдавъ приказъ, щобы всякій справозданя до ґазетъ и телеґрамы выходячій зъ Кубы були предкладаній испаньскимъ урядникамъ до пересмотру. Розумѣе ся, що вôдъ теперь будемо все лишь по ґазетахъ читати о побѣдахъ Испанцѣвъ надъ Кубанцями, та що роспоряджене таке богато зашкодить повстанцямъ. Мимо того однакъ симпатія всѣхъ честныхъ людей буде и на дальше по сторонѣ кривдженыхъ и вызыскуваныхъ Кубанцѣвъ, а свобôдна молодѣжь американьска буде и дальше юрбою спѣшити на Кубу, щобы стати въ ряды тыхъ, що силою старають ся скинути зъ себе тяжаче на нихъ чуже ярмо.

Президентъ Сполученыхъ Державъ Cleveland зôставъ выбраный мировымъ судією для полагодженя спору мѣжъ Бразиліею и Италіею. Споръ той тягнесь вже вôдъ давна, бо ще вôдъ бразилійскои революціи пôдчасъ котрои поубивано богато италійскихъ горожанъ.

Споръ межи Венецуелею а Анґлією также еще не закончений, а хотяй Анґлія и на дальше запевняе о своихъ мировыхъ намѣрахъ, то мимо того мешканцѣ Венецуелѣ все еѣ не вѣрять и готовять ся, щобы въ данôмъ разѣ бути готовыми до борбы. Студенты унѣверзитету утворили вже два баталіоны артилеріи. Крôмъ того сколектовано грошѣ на закупно гôрскихъ арматъ и другій потребы военній.

Въ Европѣ спокôй. Послѣдного тыжня не було жадного вызначнѣйшого выпадку, крôмъ хлопскихъ бунтôвъ въ Италіи выкликаныхъ надмѣрно высокими податками и нуждою загальною, — публичныхъ непорядкôвъ въ Парижи и непорозумѣня въ правительствѣ французкôмъ. Все то однакъ не мае бôльшого значеня, бо лучаесь въ кождôмъ тыждни.

Въ маю с. р. мае вôдбутись въ Москвѣ коронація молодого россійского царя Николая II. О екôлько можна вже теперь судити зъ приготовлень, якій въ той цѣли роблять ся — коронація тая буде копитувати миліоны. И чи не лѣпшебъ було замѣсть выкидати тій грошѣ въ болото, офѣрувати ихъ на пôднесене народнои просвѣты, котра тамъ стоить низше якъ въ другихъ державахъ Европы, або на частичне бодай усунене нужды, котра тамъ такъ розпаношилась, що якъ пишуть анґлійскій ґазеты, нема нигде въ свѣтѣ бôльше жебракôвъ, льовфрôвъ и бомôвъ якъ въ Россіи.

И такъ совершилось ся! Сынъ болгарского князя Борисъ перейшовъ на православіе. Шкода! А мы вже тѣшились, що вôнъ перейде на греко-католицкій обрядъ, якъ о тôмъ писали ґазеты. Бувъ бы се новый здобутокъ Русинôвъ (?!) въ родѣ кардинальского капелюха... А такъ депутація до Вѣдня всьо попсувала.

НОВИНКИ.

— О. И. Констанкевичь, парохъ въ Шамокінъ, Па. выѣхавъ 25. с. м. до Чікаґо, щобъ зорґанізовати руску кольонію, котра тамъ мае бути досыть численна.

— Соціялістичнй послы до рады державнои въ Нѣмеччинѣ не хотѣли взяти участи въ бенкетѣ на честь 25 лѣтнои рôчницѣ заснованя парляменту въ Нѣмеччинѣ, бо довѣдали ся, що оденъ панокъ мае пôднести тоастъ въ честь нѣмецкого цѣсаря. А треба знати, що цѣсарь нѣмецкій и соціялисты то великй вороги.

— Въ Вашинґтонѣ на конґресѣ поставивъ оденъ сенаторъ дивоглядне внесене, щобъ не продавати пива въ портахъ тымъ людямъ, котрй выходять зъ корабля. Другій сенаторъ, троха мудрѣйшій, выкпивъ таку гадку и сенатъ перейшовъ надъ внесенемъ до порядку дневного.

— Въ Ню-Йорку застрѣливъ ся робôтникъ въ обоятяхъ своеи жены. Історія була така: Робôтникъ бувъ безъ занятія вже довшій часъ. Ощадности его вычерпали ся до послѣдного цента. На другій день мавъ властитель каменицы выкинути бѣдолахôвъ на улицю. Колижь рано зроспаченый робôтникъ выбиравъ ся до мѣста, глядати роботы, жѣнка обняла его за шію и втихомиряла, що якось то буде. Въ той хвили вынявъ бѣдачиско револьверъ и стрѣливъ собѣ въ лобъ.

— Въ бѣлый таки день зрабували оденъ банкъ въ Санъ Франціско спритнй и вôдважнй злодѣи. Понатягавши маски всунули ся до банку и зареґлювали дверѣ. Вынявши револьверы наставили пôдъ нôсъ касіерови и другому урядникови, колижь они опирали ся, выстрѣливъ оденъ злодюга, але не поцѣливъ урядника. Опôсля вже урядники заховувались спокôйно, а злодюги понапыхавши кишенѣ грôшми, пропали безъ слѣду.

— Въ Mt. Carmel, Pa. злапали тамтого тыждня бувшого польского пароха, котрого були въ осени засудили на заплату коштôвъ процесу и опущене повѣту — и засадили до „Ивановои хаты“ въ Sunbury. Польскй газеты мовчать — нѣчого не згадують про сей фактъ. Годѣ! Мовчанемъ не можь правды убити.

— Одного россійского графа увязнили въ Ironwood, Mich. и засудили на 30 днѣвъ арешту. Пôсля власного его зôзнаня втѣкъ вôнъ до Америки передъ страшною карою россійского ряду, яка его мала чекати за его протестъ противъ брутальныхъ надужитъ урядникôвъ россійскихъ. Называесь вôнъ Полиньскій. Якійсь часъ бувъ вôнъ занятый въ наведенôмъ мѣстѣ згортанемъ снѣгу по улицяхъ. Задля волоченя ся доставъ ся до вязницѣ.

— Въ Erie, Pa. засудивъ судія одну Американку на 18 мѣсяцѣвъ робôтъ за тое, що захотѣлось ѣй другого мужа, наколи ще перпій живъ.

— Въ стейтѣ Небраска выйшла въ одной мѣсцевости вода зъ корыта рѣки и затопила цѣлу околицю. Богато фармерôвъ зъ родинами находить ся въ небезпеченствѣ утраты житя. Великй кригы леду не дадуть переѣхати лодкою щобъ ратувати плываюче майно.

— Въ Чікаґо померъ недавно въ домѣ убогихъ колишный міліонеръ Едвінъ Фільдсъ. Взбогативъ ся черезъ то, що на своѣй маленькôй посѣлости натрафивъ на жилу золота. Помимо его веселого житя маетокъ его не мôгъ бувъ вычерпати ся. Коли однакъ приѣхавъ до Чікаґо и запустивъ ся въ спекуляціи збôжа, стративъ цѣлый свой маетокъ и закôнчивъ жите въ домѣ убогихъ.

— „The Scranton Republican“ зъ дня 17-го с. м. подае слѣдуюче: Jermyn, Pa. Арабъ именемъ Иванъ Пашокъ изъ Скрентонъ, зайшовъ въ минувшій Четверъ по педлярцѣ до Jermyn, Pa. на такъ званый „Hungarian Hill“ — где переважно мешкають Русины — а що то бувъ вечеръ, то просись ся одного газду, щобы его принявъ на нôчь. Коли педляръ почавъ розберати ся до постелѣ, спостерѣгъ, що одинъ чоловѣкъ пяный положивъ ся на его мѣсце. — Такъ вôнъ позôставивъ свои баксы т. е. куферки зъ товарами у того господаря, а самъ перейшовъ до сусѣда, щобы заночовати. Тамъ его приняли и казали ему, щобы ся положивъ спати, показуючи ему постѣль. — Идучи до постелѣ положивъ собѣ пôдъ подушку $25 грôшми, зиґарокъ, револьверъ и заразъ заснувъ. — Збудивши ся рано здивовавъ ся не мало коли змѣрковавъ, що якійсь непрошеный касіеръ забравъ ему все, пôдчасъ коли вôнъ спавъ. Газда каже, що о ничôмъ не знае. Нещасный Арабъ забравъ ся до дому где свой товаръ позôставивъ въ баксѣ и ту зôставъ нападеный черезъ одного домôвника. Коли Арабъ боронивъ ся, той ударивъ его палицею такъ сильно, що руку ему переломивъ. Тогды забравъ ся бѣдный педляръ до мѣста, зайшовъ до доктора, котрый ему руку зложивъ и обвивъ, а заразомъ подавъ до суду, где „Hun“ напевно достане ся на довгій часъ до „Ивановои хаты“ понеже мае тутъ всюда зле имя.

Чи може то бувъ Русинъ?

— Олифантъ, Па. Дня 18. с. м. вôдбуло ся голосоване въ котрôмъ брали живу участь и нашй Русины. — На Директора зôставъ выбраный п. Юрій Хилякъ, касіеръ „Союза“.

Честь вамъ Братя Русины що за своимъ постояли.

— Въ першôй половинѣ минувшого тыждня стояли страшнй морозы, якихъ американцѣ давно не запамятали. Навѣть кôлькохъ людей замерзло якъ пр. въ Scranton и Reading, Pa. Тымчасомъ въ Австраліи панують великй горяча, такъ, що люде падають вôдъ удару сонѣчного, якъ мухи. И чижь не дивный той свѣтъ Божій!

— Минувшои Суботы 22. с. м. святкували американцѣ день уродженя першого американьского президента Вашинґтона. Всѣ бѣзнесы штапували а навѣть почты и телеґрафы не функціоновали. Тогожь самого дня вечеромъ обходжено зъ музыкою по улицяхъ и уряджувано иншй „фоны“, на котрй американцѣ такй ласй.

— Яку лишь взяти польску ґазету въ руки всюда повно описôвъ святкованъ памяти народного героя Косцюшка. Такъ то навѣть поляки знають шанувати и цѣнити заслуги своихъ славныхъ мужѣвъ; тôлько мы Русины не здобулись на тое, щобъ до сего часу бодай разъ почтити память нашого незабутого, хлопского поета Шевченка.

— Честный братъ Яковъ Гамбаль заложивъ шторъ въ Олифантѣ, протое повиннй всѣ Русины товары куповати тôлько въ рускихъ шторахъ. Прочь зъ такими Русинами, що беруть у жида.

— Одна вдовиця въ Анґліи зарѣзала ножемъ четверо своихъ дѣточокъ, а вôдтакъ сама вôдобрала собѣ жите. Причиною сего страшного мордерства не була нужда, бо вдовиця була маетною.

— Дня 31. сѣчня с. р. померъ нагло 60 лѣтный россійскій артистъ-маляръ Михайло О. Микешинъ, що ілюструвавъ „Кобзаря“ Шевченка.

— Въ Берлинѣ померла недавно 17 лѣтна дочка одного сальоністы, що важила 312 фунтôвъ. Старый робивъ добрый бѣзнесъ, бо всегда сходилось до него повно гостей, цѣкавыхъ увидѣти таке диво. Послѣдными часами потовстѣла небôщка такъ сильно, що вже анѣ зъ хаты не моглась рушити.

ПОСМЕРТНИ ВѢСТИ.

Иванъ Роґоцъ, молодый чоловѣкъ, 24 лѣтъ зъ Centralia коло Mt. Carmel, Pa. зôставъ убитый дня 23. с. м. Небôщикъ робивъ коло балерôвъ; въ наслѣдокъ пукненя балеру горяча вода спекла въ однôй хвили тѣло и въ кôлькохъ мінутахъ наступила смерть. Небôщикъ належавъ до тыхъ людей, що еще не прійшли до того переконаня, що потреба належати до Братства и до „Союза“.

Въ Филаделфіи, Па. померъ недавно Фридерикъ Гервіґъ славный вождь робôтничои партіи. Зъ роду Нѣмецъ, прійшовъ вôнъ ще хлопцемъ до Америки. Тутъ бравъ живу участь въ руху робôтничôмъ, а также выдавъ двѣ брошуры въ котрыхъ описавъ нужду пенсильвеньскихъ углекопôвъ. Кандидувавъ также три разы на посла до конґресу, але перепавъ за кождымъ разомъ.

Вѣчная имъ память!

Справы робôтничй.

— Shenandoah, Pa. Робота иде досыть лихо. Робить тôльно 4 дни по три кводры (т. е. 7 годинъ и 30 минутъ).

— S. Betlehem, Pa. Робота иде досыть добре, фабрики працюють, тôлько одна столярня штапуе и платня лиха, особливо для бабъ и дѣвчатъ.

— Lansford, Pa. Робота иде тôлько по 3—4 дни въ тыждни и нема великои надѣи на полѣпшене.

— Reading, Pa. Робота иде тутъ стало добре. Роблять повный часъ и ордерôвъ есть досыть.

— Chicago, Ill. Въ всѣхъ фабрикахъ фирмы Illinois Stell Co. страйкъ закôнчивъ ся. Робôтникамъ належачимъ до „Union“ навѣть платню трохи пôдвызшено. Фабрики въ S. Chicago працюють вже вôдъ 2 недѣль безперестанно. Рôвножь и по другихъ фабрикахъ въ тôмъ мѣстѣ иде робота добре и скорше можна знайти занятє, якъ передтимъ.

— New York City. Робота иде тутъ рôжно. Найлѣпше роблять въ желѣзныхъ и дротовыхъ фабрикахъ, по иншихъ гôрше. Теперь вôдъ довшого вже часу треваe тутъ страйкъ кравцѣвъ, котрй суть дуже лихо платнй, зъ причины великого наплыву россійскихъ жидôвъ, що кинули ся масою на тое ремесло, черезъ що заробôтну платню такъ обнижили, що теперь анѣ выжити зъ неи не можуть.

ДЕ-ЩО ЦѢКАВОГО.

— Мексиканцѣ солять передъ ѣдженемъ помаранчѣ. Безъ соли не ѣли-бъ.

— Въ жирафи языкъ довгій на 18 цалѣвъ.

— Штучнй зубы зъ порцеляны вынайшли Францу 1770 р.

— Доки будете вôдволѣкати зъ предплатою „Свободы“?

— Въ Австраліи жие 1.300,000 Айришôвъ.

— Ревматизмъ можна вылѣчити ѣдженемъ дозрѣлыхъ овочѣвъ.

— Въ мѣстѣ Отава въ каждôмъ домѣ варять електрикою.

— Рѣка Гудзонъ есть 400 миль довга.

— На египетскихъ пірамідахъ найшли фіґуры котрй сидять на знарядахъ подôбныхъ до біцикля. Значить, старй Египтяне знали также о біцикляхъ.

— Найменше рѣкъ мае Австралія — майже жадныхъ.

— До головнои конвенціи, кажуть, мае мати „Союзъ“ 5000 членôвъ. Кобы то! Ану Русины — покажѣть то!

— Голярѣ повстали ще за часôвъ Александра Великого 330 лѣтъ передъ Іисусомъ Христомъ. Той цѣсарь зарядивъ, що кождый воякъ мусить голити ся.

— Въ Австріи и Нѣмеччинѣ есть 150 школъ, въ котрыхъ учать ся дѣвчата варити.

— Знаный специялиста слабостей горляныхъ Макенці, зарабляе кождого року 75 тысячь дол.

— На островѣ Куба есть 12 родôкъ розличныхъ комарôвъ а 300 родôвъ мухъ.

— Бльондинки мають бути найлюбѣйшй дѣвчата.

ВСЯЧИНА.

Взрôстъ мѣста Чікаґо.

На пôдставѣ рôчного спису мѣста Чікаґо, котрый недавно появивъ ся, подае „Slovak v Ameryke“, образецъ взросту мѣста Чікаґо. — Въ протягу 57 лѣтъ збôльшило ся число мешканцѣвъ зъ 4170 на 1.567.667. За 23 лѣтъ, то есть вôдъ 1837 до 1860 не мало Чікаґо до 100 тысячь мешканцѣвъ. Потому раптовно почало рости, а тому взростови не перешкодила анѣ вôйна сецессійна, и такъ въ р. 1866 численъ вже Чікаґо 200.000 мешканцѣвъ. За 4 лѣтъ було вже ихъ 306.605. О рôкъ пôзнѣйше спалило ся майже цѣле мѣсто до чиста, однакъ вже въ р. 1872 числило 367.396 мешканцѣвъ. Замѣтнымъ есть и тое, що молоде мѣсто складало ся зъ молодыхъ людей, бо на 367.396 мешканцѣвъ, було лишь 153,334 мешканцѣвъ, котрй не мали еще 21 лѣтъ. Въ тяжкихъ лѣтахъ 1874–76 збôльшило ся число мешканцѣвъ лишень о 12,000 а въ слѣдуючихъ двохъ рокахъ о 29,000, а вôдъ р. 1878 до 1880 вже о 60,000. Вôдъ того часу взрастае число мешканцѣвъ Чікаґа дуже скоро, и такъ въ р. 1882 числить 560,693 мешканцѣвъ, въ р. 1884 вже мало 629,985 меш. въ р. 1886, 703,817 меш. въ 1888 р. 802,651 а въ р. 1890 за для сполученя ся сусѣдныхъ передмѣсть, численъ 1,208,669 меш. Въ р. 1892 збôльшило ся о 200,000 а въ цвѣтни 1894 р. мало Чікаґо 1,567,657 меш. Днесь числить Чікаґо 1,750,000 мешканцѣвъ.

Число циганôвъ на Угорщинѣ.

Передъ трема роками заряджено на Угорщинѣ спись циганôвъ. Списъ той выказуе, що на Угорщинѣ мешкае 274.940 циганôвъ, зъ котрого числа 8938, припадае на вандрôвныхъ циганôвъ. Що до народности до котрои цигане себе при списѣ зачислили, то есть ихъ 104.750 народности мадярскои, 82.045 народности циганьскои, 67.045 румуньскои, 9857 словацкои, 5861 сербскои, 2395 нѣмецкои, 2008 рускои, 308 хорватскои, а 31 розличнои народности. 52 процентъ циганôвъ, не розумѣе бесѣды циганьскои. Межи вандрôвными циганами, есть 62 процентъ циганьскои народности, а лишень 13 процентъ не розумѣе по циганьски. Межи стало замешкалыми циганами лишень 28 проц. було народности циганскои, а 52 процентъ не розумѣло циганьскои мовы.

— Въ Hopbevin, не вôльно въ жадной мѣсцевости продавати горѣвки (виски), если ся на тое не згодить бôльшôсть мешканцѣвъ. — Если въ якôмъ мѣстѣ або селѣ ухвалить бôльшôсть мешканцѣвъ, що можна продавати горѣвку, то продажею занимае ся не Мошко, Ицко або Сруль, але осôбне выбране до того товариство. Продавати можна тôлько въ буднй, и то до годины 5 по полудни, а чистый доходъ зô спродажи горѣвки вôддае ся на добродѣйнй цѣли.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

На улици.

„Милосердный пане, заратуйте бѣдного!“

„О! ты такій молодый! не мôгъ бысь ся взяти до роботы?“

„А щожь то собѣ панъ мыслить? Ходити цѣлый день по мѣстѣ, и просити о милостыню, чи то не робота?“

— А чогожь ты цигане якійсь сумный? Чи може тому, що твого батька въ коморѣ побили?

— Я не длятого смутный, що его побили, бо тото мене не болить! — але протое жаль менѣ великій що тое, що вкравъ ему вôдобрали!

До товариша.

Чому то твого батька не видати теперь пяного?

— Ой не лишь пяного но и терезвого его вже не видко! Бо коли разъ пôдпивши собѣ до волѣ вертавъ до дому, упавъ черезъ неосторожнôсть до нанашковои гноѣвки, де и померъ.

Заплатили за „Свободу“:

Иванъ Горощакъ	$1.00
Павло Матіяшь	1.00
Василь Дзвôнчакъ	2.00
Семанъ Горощакъ	2.00
Иванъ Ставискій	1.00
Теодоръ Вахна	2.00
Семанъ Євусякъ	2.00
Георгій Євусякъ	1.00
Максимъ Ґурба	2.00
Осифъ Зелемъ	1.00
Лука Максимякъ	1.00
Иванъ Квасьновскій	1.00
Иванъ Олѣяръ	2.00
Теодоръ Майкршакъ	1.00
Иларій Телепъ	1.00
Иванъ Амбицкій	1.50
Кондратъ Горощакъ	2.00
Стефанъ Пастырчакъ	1.00
Іосифъ Коваль	1.00
Олекса Патрошъ	1.00
Иванъ Перунъ	1.00
Пикифоръ Габура	2.00
Іосифъ Слезѣнъ	2.00
Петро Касеньчакъ	1.00
Василій Палюхъ	1.00
Михаилъ Ковалевскій	1.00
Афтанъ Дошна	2.00
Иванъ Дурнякъ	2.00
Емиліянъ Шпакъ	1.00
Стефанъ Свистъ	2.00
Романъ Панько	1.00
Стефанъ Лазорищакъ	2.00

Хто виненъ?

[illegible]

I.

Ой кажу: не то що, але и порохъ абы имъ святивъ ся, тымъ молодымъ лѣтамъ! Учерашне не памятаю, а що тогды дѣяло ся, то й до крыхиточки тямлю. А нѣкого я вже такъ гараздъ не запамятавъ, якъ ту стару Лавриху, що сидѣла онде у Тисницькоӣ. Багатырка, знаете! И полонина своя, и худобы безъ ліку, а що вже дворы побудовала собѣ, дворы... батьки мои! Ажь зъ ляцького боку майстры въ еи робили та писали, та мальовали та перемальовували! Лавра я не зазнавъ. Кажуть, що вôнъ ще за молоду отемнѣвъ, та й скоро и померъ. А славять люде, що ему, покôйнику, нѣ разъ якось не вело ся. Чи мушка, чи скотинка: де що бувало пôде, вôдти не прийде, де що пôшло, вôдти не прийшло. Мабуть ему такъ уже починено, чи що. Вороги, знаете, та лихӣ душѣ. Богъ бы ихъ не простивъ! Отъ скоро кажуть, Лавра спрятали, молода вдова не загнула руки, якъ то друга зробила-бъ, але пріймила ся за дѣло: и сему дала розвѣдъ, и тому дала розвѣдъ, а все розумно, все обачно; отъ и давъ ѣй Господь парть: дождала ся и худôбки помалу, и пасѣку собѣ розвела, и полонину купила, и ще докупила, бо вôдтакъ и побудовала ся, що вже краще таки не може бути. Усѣ ѣй, бувало, дивують ся! „Вы леле Матроно, далѣ насъ заплатите", жартують не разъ передни газды у селѣ, чи тамъ идучи зъ церкви, чи якъ. „Батьки мои любӣ, голубы мои сизӣ", стане вона имъ бувало правити, „а яжь бы грѣха не мала, якъ бы я для своихъ сирôтъ не старалась? Въ мене господарь, знаете, якъ бувъ... (а тутъ бувало якъ заплаче!), я мушу своимъ дѣточкамъ бути и вôтцемъ и матѣрю. Ой такъ, ґазды мои славнӣ, ґазды мои любӣ"! А дѣточокъ було въ еи лишь двôйко: двѣ дѣвчинѣ. Одну звали Калиною, а меншеньку Оленою. Господи, що краснӣ обѣ були! якъ зъ образа, — а що вже господынѣ, то пары имъ не було: чи управити, чи выткати, чи вышити, чи закрасити: нѣхто якъ вони; а що вже коло худобы та до пасѣки знали, то най и стара сховаеть ся.

Але живъ у сусѣдствѣ молоденькій леґинь хорошого зросту та личка румяного: Маркомъ его звали. Господи, що покохала его наша тихонька Калинка, а вôнъ ѣѣ! Одно за другимъ ажъ гине! А она его выпытуе: „Марочку, серденько, а чого ты отсе такій смутный, та невеселый? Уповѣджь вже разъ менѣ, душечко!"

„Фіялочко моя препышная, мабуть лѣта твои молоденькӣ баламучу. Я сирота безъ вôтця и безъ матери, я бѣдный, дуже бѣдный, а ты..." тай не доказавъ, лишь слѣзоньки покотились по мальованôмъ личку, та по молоденькому вусочку. „Дѣвчино моя, лишѣмъ мы хиба кохатись".

„Та мене можешь лишити, а я тебе не лишу нѣколи" — промовила дѣвчина.

„Нѣ я тебе не покину, ангеле мôй — дѣй ся воля Божа" — ажь скрикнувъ Марко. А вѣчнӣ зорѣ усе сіяли надъ ними. Хто бы знавъ прочитати, що тамъ написано!...

Отъ и за якійсь часъ ѣдуть старосты кôньми, далекӣ дуже люди, ажь геть десь зъ Лячины... Сватають Калину за одного вдôвця, багатыря безъ мѣры. Вôнъ покôйному Лаврови якось и родичь доводивъ ся.

„А якій Богъ васъ ажь на нашу Волощину принѣсъ?" — пытае стара.

„Та гараздъ, панѣ маточко". Тай стали росказувати, якъ старый Микитула повдовѣвъ, якъ чувъ черезъ майстры, що тогôдъ въ еи робили, про Калину, та якъ ихъ ажь сюда за рушниками вырядивъ.

„Повяжѣть панѣ маточко", кажуть: „тамъ стадо коней, тамъ пятеро сотъ рогатого товару, тамъ кошара нерахована, а самъ удовець бездѣтный".

Стара така рада! — Иди, каже, доню, та пошукай, що тамъ понатыкала та понашивала".

Калина бухъ до землѣ: „Ненечко, охъ ненечко моя, не топѣть мене за нелюба! Або лучше встромѣть нôжь у серце, то лѣпше менѣ буде".

Стара мовь и не чуе. „Що ты знаешь?", каже, „ты ще молода. Або може я тобѣ не мати? Иди та давай лишь рушники".

Присилувала — вôддала.

(Дальше буде).

— Припоручаемъ Американьскимъ Русинамъ выдавництво „Бібліотеки для рускои молодѣжи, котре выходить въ Коломыи (въ Галичинѣ) пôдъ редакціею Юліяна Насальского. На рôкъ одного тôлько доляра, а выйде за рôкъ 4 велики и грубӣ книжочки. Хто хоче мати тӣ книжочки, а цѣкавӣ они, най напише до Редакціи „Свободы".

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.